

Politiški pregled.

* **Državni proračun** za l. 1908. še vedno ni dogotovljen, ker zahteva finančno ministrstvo skoraj v vseh oddelkih črtanje večjih zneskov. Vsega skupaj bi finančni minister rad izčrtal okrog 100 milijonov kron. Finančni minister je v polnem obsegu pritril edino proračunu trgovskega ministrstva.

* **V dalmatinskem deželnem zboru** je predlagal poslanec Biankini, naj se povodom cesarjevega jubileja pomilostijo vsi emigranti, ki so iz kakršnegakoli vzroka prišli v konflikt z vojaškimi zakoni. Isti poslanec je predlagal naj se prizna veljavnost na zagrebškem vseučilišču napravljenim študijant. Predlog je bil sprejet. Zanj so glasovali tudi Italijani.

* **V moravskem deželnem zboru** pozivljejo Nemci vlado, naj nastopi proti Čehom, da ne bodo vplivali na starše, naj ne vpisujejo svojih otrok v nemške šole. Posl. B e r a n je dokazoval, da deželni šolski svet nemško strankarski. Kritikoval je tudi med Čehi in Nemci sklenjeno spravo.

* **V štajerskem deželnem zboru** je bil predložen proračun splošnega učiteljskega pokojninskega zaklada za l. 1908., ki znaša 420.000 K, dočim je znašal l. 1906. še 286.553 K, l. 1905. pa samo 145.500 K.

* **Koroški deželni zbor** je razpravljal o računskih zaključkih za leti 1905. in 1906. L. 1905. je znašal preostanek 217.077,57 K, l. 1906. je pa zmanjkalo 20.987,62 K. Dežela je dolžna 6.898.211 K.

* **V nižjeavstrijskem deželnem zboru** so sprejeli volilno reformo. Posl. Seitz je očitil krščansko-socialni stranki, da ni izpolnila obljube glede splošne in enake volilne pravice. V splošni kuriji voli Dunaj še 10 poslancev več. Za Dunaj v tej kuriji zadostuje triletno bivanje in starost 24 let. Tudi volilna dolžnost je sprejeta.

* **Solnograški deželni zbor** je izvolil jubilejski obzor, ki naj pripravi vse potrebno za cesarjev jubilej. Med predlogi sta bila načrt za nov lovski zakon in zakon za ustanovitev kmetijske šole v Solnogradu.

* **O jugoslovanskem ministru.** Predsednik dalmatinskega deželnega zbora dr. Ivčević, katerega ime se je tudi imenovalo med kandidati za jugoslovanskega ministra, izjavlja, da mu ni znano, kako so mogle nastati vesti o jugoslovanskem ministru in kako je prišlo pri tem njegovo ime v kombinacijo. Ako bi se sploh kdaj lotila vlada tega vprašanja, bi naletela na velike ovire že zaradi tega, ker sede jugoslovanski poslanci v dveh klubih ter bi se oba kluba težko zedinila za ministrskega kandidata.

* **Volitve v rusko dumo.** Dne 14. septembra so se pričele volitve v tretjo dumo. Zaradi novega volilnega zakona pri teh volitvah ne bo nikjer prodrla ljudska volja. Radikalni elementi so popolnoma potisnjeni v kot, pa tudi kmetje ne pridejo do veljave. Volilna agitacija je skrajno ovirana. Volilni oklici, seznamki kandidatov in govori niso dovoljeni. Posebno hud udarec je nova volilna instrukcija za kadete, ki niso legitimirani, a mestnim upravam je naročeno, da smejo glasovnice dajati le legaliziranim strankam. Glasovnice, ki jih niso izdale mestne uprave, niso veljavne. Vkljub vsemu temu terorizmu imajo opozicijske stranke trdno upanje na zmago.

* **Zopet mirovna konferenca.** Pri mehiškanski vladi so zborovali konzuli vseh srednjeameriških republik ter so sklenili, da se skliče kmalu v Washington mirovna konferenca.

* **Ogrsko.** Rumunska poslanca Vajda in dr. Popovics sta se mudila na Dunaju, da bi pridobila posredovanje Avstrije, da bi ogrski Saksi izstopili iz koalicije ter se vsi nemadarski elementi združili pod vodstvom poslanca Vajde. Ta je tudi že posredoval pri hrvaško-srbski koaliciji, naj bi se hrvaška delegacija v ogrskem parlamentu pridružila narodnostni stranki. — Minister notranjih del, grof Andrassy, je opustil prvotno namero, da bi svoj načrt o splošni volilni pravici predložil najprej municipalities in posebni enketi, temveč predložil načrt direktno državnemu zboru, in sicer najpozneje meseca novembra. Načrt, ki je že popolnoma izgotovljen, temelji na principu, da ima volilno pravico vsak 24 let star moški, ki zna brati in pisati. Volilci, ki so absolvirali srednjo šolo, se uvrste v poseben razred. Druga kategorija obsega take samostojne obrtnike, ki delajo s pomočniki. Ves načrt pa je izdelan tako, da zagotovi nadvlado mad-

jarskemu elementu. — Grof Apponyi je povedal klubu neodvisne stranke, da ogrska vlada kot nadomestilo za zvišanje kvote zahteva ustanovitev užitinske črte, in železniško zvezo z Nemčijo pri Anabergu, toda avstrijska vlada odločno zavrača te zahteve. Bančno vprašanje se je iz pogajanj sploh izločilo. Na vprašanje poslanca Molnarja, kako stališče zavzema napram bančnemu vprašanju, je odgovoril grof Apponyi: „Finančni položaj Ogrske je sedaj tako slab, da bi bila neumnost in blaznost, sedaj le misliti na ustanovitev samostojne banke. Ako se bo finančni položaj izboljšal, potem se tudi temu vprašanju približamo.“ Končno je izrekel Apponyi prepričanje, da se nagodba gotovo dožene, ker je sploh za obe državni polovici boljša kakor je bila Szella-Körberjeva.

* **Mladočeški poraz v Pragi.** Novi poraz Mladočehov pri državnozbornih volitvah v Kraljevih Vinogradih je stranko jako potrl. V tem volilnem okraju je mnogo uradništva, državnega in zasebnega, ki je prej složno volilo ministra dr. Fořta. Ko je ta odložil svoj mandat, se je pa v nekaj mesecih tako izpreobrnilo mnenje volilcev, da je proti Mladočehu inženjerju Karbusu zmagal radikalec Choc, dasi šele pri ožjih volitvah, a je vendar za 300 glasov nadkrilil Mladočehe. Mladočehi zvrčajo krivdo na pomanjkljivo strankarsko organizacijo in na izdajstvo uradništva. Agrarci pa prav iz srea privoščijo ta poraz Mladočehom ter pravi, da je to plačilo za njihovo oholnost in neznačajnost. Tako se je število mladočeških poslancev zopet za enega skrcilo.

* **Papeževa enciklika.** Papeževa ravno izšla enciklika proti modernizmu naglašja, da je postal modernizem za cerkev resna nevarnost, zato je papeževa glavna dolžnost, da nastopi proti modernizmu. Potem ukazuje: 1. Pouk v šolastični filozofiji in teologiji se mora v zvezi o pozitivni teologiji in drugih predpisanih študijah podajati v vseh seminarjih in katoliških vseučiliščih v pristnem katoliškem duhu. 2. Modernisti ne smejo poučevati v seminarjih in katoliških vseučiliščih. 3. Škofje morajo kot zastopniki sv. stolice skrbeti, da duhovniki in verniki ne pridejo v dotiko z modernim tiskom. 4. V vsaki škofiji se mora ustanoviti cenzurski kolegij, ki mora nadzorovati katoliške tiskovine, brez škofovega dovoljenja ne sme duhovnik voditi časopisja, a nadzorovati je treba tudi duhovščino, ki sodeluje pri časopisju. 5. Duhovniški kongresi so prepovedani; v vsaki škofiji mora biti nadzorovalni svet proti modernim zmotam in škof mora o tem poročati papežu.

* **Justična reforma v Macedoniji.** Turška vlada se je zaupno poučila o programu macedonske justične reforme, kakršno so predložila poslaništva prizadetih velesil ostalim evropskim velesilam. Turška vlada hoče glavne točke programa že vnaprej izvesti, da vzame veljavo tujim reformam. Seveda bodo njene reforme le polovičarske, a odklanjala bo vsako tuje umešavanje.

* **Delovanje ruskih revolucionarjev.** Od leta 1905. do razpusta druge dume leta 1907. je padlo kot žrtve ruskega terorja nič manjše nego 44.020 oseb. Statistika o teh žrtvah govori dalje sledeče; od strelav iz revolverjev in bomb je bilo ubitih 19.144 oseb, od noža in drugega orožja 2381 oseb, samomorov je bilo 1350, a ostalih 20.704 oseb je bilo težko in lahko ranjenih, od teh je 441 oseb podleglo za ranami. Največ je padlo žrtev v osrednji Rusiji, potem pa na Kavkazu, potem v Finski in Poljski, a najmanjše pa v Sibiriji, to je samo — 2268 oseb. Po poklicu je bilo ubitih največ vojakov in redarjev (12.953), potem židov (7969), članov „črne čete“, mornarjev uradnikov itd. Razen teh so bili 4 ministri, 13 generalnih guvernerjev podguvernerjev ter generalov.

Vestnik.

Odlikovanje. Dne 1. t. m. je bilo štirideset let, odkar učiteljuje tov. Leopold A r m i č, sedaj vodja III. mestne deške ljudske šole v Ljubljani. Tem povodom mu je podelil občinski svet ljubljanski na predlog g. župana Hribarja ljubljansko meščanstvo. Čestitamo!

Tudi — osebna pola! Da spoznamo domišljavost voditeljev „Slomškova zveze“, tisto domišljavost, ki meji že na blaznost, priobčujemo brez komentarja vest iz sobotnega „Slovenca“: „Slomškova zveza“ opozarja vse krajne šolske svete,

da se v slučaju izpraznjenih učiteljskih mest lahko obračajo nanjo, ki bo de rade volje nasvetovala ali pa tudi odsvetovala razne mogoče kompetente in kompetentije. Priporočala bo de v prvi vrsti seveda Slomškarje. Na željo bo de tudi informirala posamezne ude dežel. šol. sveta in okr. šol. svetov. Ako bi zveza ne imela na razpolago učitelja Slomškarja, potegovala se bo de tudi za njej simpatične kolege in kolegije. V ta namen si bo de „Slomškova zveza“ sestavila kolikor mogoče natančen pregled vsega ostalega kranjskega učiteljstva po sledečih razpredelnicah: 1. Po mišljenju naši, toda v predsodkih; 2. mišljenja našega a se boji terorizma; 3. nam in krščanskim načelom nasprotni: popolni liberalci; 4. socialni demokrati; 5. brez političnega mišljenja; 6. brez vere. — Ker nam je mnogo na tem, da bi koga ne sodili napačno, zato prosimo v interesu vsakega posameznega, da se nam javi, v katero kategorijo naj ga beležimo. Tako n. pr. bodemo uvrstili g. Dimnika v rubriko I., g. L. Jelenca v rubriko III., g. E. Gangla v rubriko IV., g. J. Žirovnika v rubriko V. itd. — Sam Bog ve, v katero rubriko se zapiše Primožič, Ravnikar, Jaklič? — Kje je rubrika z nadpisom: Brez značaja, koristolovstvo? Ali bi se morebiti kdo dal vpisati v rubriko, ki bi se iz nje spoznalo, da se zanima za naga telesa?! Le oglasite se, saj tudi mi lahko pišemo razpredelnice!

V življenju na pot trnje in kamenje, na grob pa rožice. Sedanji župnik v Št. Petru na Medvedovem selu gosp. Gomilšek je pri Strmškovem pogrebu slavil tega v nagrobnem govoru kot vzornega moža-kristjana. Dokler je bil Strmšek živ, so se vsi klerikaleci zaganjali vanj kot besni in ni dlačice niso pustili poštene na njem, ker so ga zavidali za uspehe njegovega spretnega delovanja. Sedanji župnik še ni dolgo v Št. Petru, a hotel je Strmšku izpodkopati tla in ga spraviti ob ugled, ker so ga kot vnetega klerikalca bodli v oči uspehi nadučitelja Strmška, pa se mu je Strmšek prej izognil iz sveta. — Ko je bil g. Gomilšek imenovan za župnika v Št. Petru, je pravil okrog: „Grem v Št. Peter Strmškove zvezde dol klatit.“ Ta župnik je torej prišel v Št. Peter že z namenom, da bi Strmšku škodoval in zgago delal. Bog ve, do kakih bojov bi še bilo prišlo med njima, da ni Strmška rešila smrt vseh bojov in težav. Živemu je hotel polena metati pod noge, mrtvega je pa slavil kot vzornega kristjana. — Sicer pa z zadovoljstvom konstatujemo, da je bil g. Gomilšek napram mrtvemu Strmšku pravičen, ko je pripoznal njegove zasluge — hvala gospodu župniku za to — ko mnogi klerikalni derviši niti kaj takega niso zmožni, temveč blatijo še celo mrtve nasprotnike. — Mogoče, da je župnik v Št. Petru spoznal Strmška tako, da mu je mrtvemu iz prepričanja slavo pel, mogoče je pa tudi, da je to storil le pod pritiskom javnega mnjenja ter je bil le spreten politik in je obrnil plašč tako, ko je uvidel, da bi v nasprotnem slučaju obrnil ljudstvo od se. Kdo ve?! — V življenju na pot trnje, na grob pa rožice.

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Simon Vodenik iz Št. Jurja ob Pesnici. Hvala!

Žirovnikove „Narodne pesmi“ za šolsko mladino se pridno naročajo. Le hitro po njih, ker so res vsega priporočila vredne.

Iz „Učiteljske tiskarne“. Dne 16. septembra t. l. je izvršil revizijo „Učiteljske tiskarne“ revizor „Zadružne zveze“ v Celju gosp. Vlad. Pušenjak. Na koncu svojega poročila o izvršeni reviziji se je izjavil gospod revizor sledeče: „Vsi funkcijonarji delujejo z veliko požrtvovalnostjo v prid zadruga in je ista, kar setiče knjigovodstva in cele uprave uzorno urejena.“

Osebnosti na Kranjskem. Dopust je dobil zaradi bolezni nadučitelj Andrej Kmet v Cerkljah, nadomešča ga absol. učit. kandidatinja Franja Bedenkova. — Abs. učit. kandidat Franc Biegler je imenovan za prov. učitelja v Loškem potoku. — Abs. učit. kandidatinja Emilija Vovkova pride za prov. učiteljico na Rako. — Olgo Kobauovo na dekliški osemrazredni nadomešča abs. učit. kandidatinja Ana Machova. — Pavla Šušteršičeva pride iz Zgorja-Toplice kot prov. učiteljica v Izlake. — Henrik Kralj, suplent v Dragi, pride v isti lastnosti na Topli vrh. — Terezija Juvančeva je imenovana za suplentko na ljudski šoli na Stu-

dencu. — Marija Likarjeva za suplentko v Cerkljah. — Nadučitelju Mat. Peterlinu v Studencu je podaljšan dopust do 1. aprila. — Učiteljica Antonija Bohinčeva je dobila zaradi bolezni šestmesečni dopust. — Za učiteljico v Naklem je imenovana Viljemina Vidičeva, ker je učiteljica Eleonora Devova zbolela. — Za učiteljico v Srednji vasi je imenovana Štefanija Kascheva, za učiteljico v Velikih Laščah namesto obolele Leopoldine Bukovičeve Ana Ersinova.

Osebnosti na Štajerskem. Nadučitelja sta postala Ferdo Bobič iz Šmarjete pri Ptuj v Stranicah in Henrik Karčnik iz Polzele v Novi cerkvi pri Vojniku. — Marija Thumova je postala def. učiteljica v Čadramu.

Za predsednika „Slov. Matice“ je bil dne 25. septembra t. l. izvoljen g. prof. dr. Fran Ilešič. Čestitamo!

Mestna realka v Idriji šteje letos 275 rednih učencev in 5 eksternistov.

Gimnazijo v Kranju obiskuje letos 323 dijakov, medtemi dva privatista.

Kolera na Ruskem. Doslej je zbolelo na Ruskem na kolero 4512 oseb. Umrlo jih je 2320.

Pripravljalnica na celjski gimnaziji šteje letos — osem učencev.

V Mariboru so slovesno otvorili novo poslopje za moško učiteljsko šolo.

Prisilno cepljenje koz so zahtevali na shodu zdravniških zbornic v Opavi. Tako cepljenje naj bi se uvedlo že prihodnje leto.

Časnikarski kongres v Bordeauxu je sklenil, naj delajo vsi časniki na to, da se odpravi dvoboj in da se žaljena čast brani po razsodiščih. Za časnikarje naj se skuša dognati na teden en dan počitka.

Prihodnje usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani dne 4. novembra 1907. ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljski šoli. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 26. oktobra v rokah izpraševalne komisije.

„Nekaj o gospodarskih razmerah Št. Vidu in njegove okolice“. Tako se imenuje res izborna razprava, ki jo je začel priobčevati v „Gorenju“ tovariš Janko Žirovnik. Tako temeljitega in obenem poljudnega gospodarskega članka še nismo čitali.

Na slovenski kmetijski šoli goriški so razpisana sledeča učna mesta: 1. Za mesto ravnatelja v IX. plačilnem razredu (letna plača 3600 kron), ki more preiti v VIII. plačilni razred deželnih uradnikov. 2. Za mesto učitelja-pristava v X. plačilnem razredu (letna plača 2880 kron), ki more preiti v IX. plačilni razred. Kdor namerava prositi za označeni mesti naj predloži svojo pravilno opremljeno prošnjo deželnemu odboru do 20. oktobra t. l.; prosilci morajo z izpričevali o usposobljenosti za kmetijsko poučevanje dokazati, da so znanstveno in strokovno primerno izobraženi. Nadaljna pojasnila se dajejo v uradih deželnega odbora goriškega.

Hitrejša vožnja z vlakom. Največja hitrost vlakov v Avstriji je bila doslej 90 km na uro. Sedaj hočejo povišati hitrost na 100 km.

Stalno slovensko gledališče v Trstu. V Trstu je sedaj zagotovljeno stalno slovensko gledališče. Vodi ga g. Ant. Verovšek.

Dopis iz Trsta. Na drugem mestu objavljamo imenovanja slov. učiteljstva v tržaški okolici pričetkom tek. šolsk. leta. Glede pisma, objavljenega v 38. šte. tega lista z dne 20. kimavca, smo dobili od okr. šol. nadzornika, naslednja pojasnila: Mestni magistrat razpisuje učiteljska mesta; mesta ital. učiteljev so bila razpisana že tekom minolega šolsk. leta, mesta slov. učiteljev pa tekom prošlih počitnic. Italijanska šolska nadzornika sta dobila v pregled prošnje že pred zvršetkom šolsk. leta, potem sta zamogla prošnje pregledati in izjaviti se o njih, preden sta odšla na dopust. Konkurs za mesta na slov. šolah je bil zatvorjen dne 31. mal. srpana. — Nadzornik je čakal do 22. velikega srpana, na prošnje, ki pa niso hotele priromati z magistrata, čeprav jih je tudi osebno reklamiral. Ta dan pa je odšel nadzornik na 14 dnevni dopust — oba italijanska nadzornika sta

bila že od dne 1. avgusta na dopustu. — Nadzornik je bil tudi med dopustom enkrat v uradu, a učiteljskih prošelj le še ni bilo. Dne 6. septembra nastopi nadzornik zopet poslovanje in najde tudi prošnje, ki so bile poslano od mestni magistrata dne 28. velikega srpana. Nadzorniku pri najboljši volji ni bilo mogoče pregledati vseh prošelj in izjaviti se o njih med 6. in 12. velikim srpanom; prošelj je bilo 41, opremljenih z mnogimi prilogami. — Na podlagi teh podatkov naj izvolijo gospodje tovariši soditi, kdo je več kriv na zakasnelem imenovanju, ali nadzornik ali mestni magistrat, pri katerem je dopisnik zajel nepopolne informacije, da je v veliko njegovo in magistratovo veselje napadel slov. nadzornika v tov. glasilu. — Bodi istodobno omenjeno, da je bilo v zadnji seji mestni sveta izvršenih tudi nekoliko imenovanj italijanskih učiteljev, in sicer istih, ki so bila zanje mesta razpisana med počitnicami, dalje, da omenjena zakasnela imenovanja niso povzročila nikomur najmanjše škode, nasproti pa se je izposlovalo dvojne definitivnih imenovanj več, kakor jih je bilo prvotno določenih od mag. asessorja in mag. šolske komisije. — Mestni magistrat početkoma ni imel projektiranih vseh imenovanj, ki so se izvršila, temveč komaj dve tretjini, le nadzornikovemu pritisku se je asesor vdal, da je bilo dodanih še nekaj imenovanj; sicer pa nihče ne obžaluje bolj nego nadzornik, da se niso vsa imenovanja izvršila, ki jih je on predlagal, dosegel pa je ravno takrat s svojim vplivom več nego je pričakoval.

Dramatično društvo v Ljubljani je dovolilo udom „Ljubljanskega učiteljskega društva“ za obiskovanje slovenskega gledališča 20% popusta. Dotični kuponi se dobivajo pri tov. Jakobu Dimniku. S temi kuponi bo postregel tovariš Dimnik tudi vsakemu učitelju z dežele, če se zgłosi pri njem.

Roditeljski večer je priredil nadučitelj Mihael Kabaj dne 29. septembra v Begunjah pri Cerknici. Soba je bila napolnena polna skrbnih staršev, ki so z velikim zanimanjem sledili predavanju g. nadučitelja, ki je žel za svoj trud obilo pohvale. — Prav tako! P. n. učiteljstvo opozarjamo, da prične takoj z delom med ljudstvom in prireja roditeljske večere!

Ptuj-Maribor. Cenjene tovarišice, dragi tovariši! Dne 30. prosinca t. l. je umrl naš dragi kolega g. A. Golob, nadučitelj pri Sv. Marjeti na Dravskem polju. Mariborski kolegi so izgubili v njem blagega tovariša ter ga prepustili kolegom ptujškega okraja, zakaj truplo rajnega počiva na pokopališču v Šentjanžu na Dravskem polju. Soproga in otroci rajnega so mu preskrbeli krasen nagrobni spomenik, ki se bo slovesno blagoslovil v četrtek dne 10. oktobra ob 10. uri predpoldne. — Dragi kolegi in koleginja! Tudi za nas velja rek: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!“ Pokažimo, da spoštujemo sami sebe! Pohitimo 10. oktobra v Šentjanž ter povzdignimo po svojih močeh slavo! — Cenjeni tovariši peveci naj se blagovolijo pripraviti na nagrobni „Blagor mu“ in „Nad zvezdami“ ter se naj zaradi sekirice latinske Schweizerjeve maše obrnejo na podpisane.

Mirko Lešnik, učitelj v Zavrču.

Zahvala. Povodom smrti mojega nezabnega soproga Vekoslava Strmška, nadučitelja pri Sv. Petru, mi je izplačalo društvo „Jubilejska samopomoč“ podporo po 440 K. — Ko kruta usoda tako neizprosno udari nadvse potrto rodbino, šele tedaj se ceni hitra pomoč. Torej izrekam tem potom najiskrenejšo zahvalo želeč, naj bi se tega blagotvornega društva oklenilo slovensko učiteljstvo v večjem obsegu.

Sv. Peter na Medvedovem selu, dne 29. septembra 1907.

Rozalija Strmšek.

Zahvala. Podpisana izreka s tem društvu „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ za naglo izplačilo zneska 1430 K povodom nepričakovane smrti svojega soproga najsrčnejšo zahvalo. — Obenem si dovoljuje vsemu učiteljstvu najtopleje priporočati pristop k temu blagotvornemu društvu.

Bruck ob Muri, dne 25. septembra 1907.

Marija Matschek.

Opozarjamo na inserat v današnji številki, s katerim se išče oporo gospodinjstvu v slovenskem trgu na Štajerskem. Dotičnik bi najrajši to službo poveril kaki učiteljski hčeri ali vdovi.

Imenovanja in izpembe v tržaškem učiteljstvu.

Početkom tekočega šolskega leta so imenovani: definitivnim voditeljem Jože Gorkič za Bazovico, Alojz Križan za Škedenj, Vinko Trobec za Trebče, Emil Pakiž za Sv. Križ; definitivnim učiteljem Davorin Furlan za Prosek, Jos. Sorč za Opčine, Ciril Valentič za Škedenj; definitivnim učiteljicam Kristina Gerdol za Katinaro, Milka Logar za Opčine, Jožica Martelanc za Barkovlje; definitivnim podučiteljicam Zmagica Bolé za Sv. Križ, Mariča Pešelj za Škedenj, Julka Vodopivec za Barkovlje; definitivno potrjena na svojih mestih sta Mara Gregorič in Hrabroslav Godina, oba v Škedenju; prestavljena je Irma Nöth iz Barkovlj v Rojan.

Mednarodna konferenca proti tuberkulozi na Dunaju je sklenila, da se mora vsak slučaj smrti jetične osebe naznaniti oblasti, takisto vsaka preselitev tuberkuloznih ljudi. Dr. Hermann je zahteval, naj bi se jetičnim in sifilitičnim začasno ali pa za vedno prepovedal zakon.

Ponemčevanje slovenskega šolstva na Štajerskem.

Ta naš članek, priobčen v zadnji številki, je treba nekoliko popolniti. Nikjer se naše šole ne ponemčujejo tako sistematično, tako brezobzirno kakor v mariborskem okraju. Nemški ali nemškutarski mariborski okr. šol. svet hoče počasi vse slovenske šole okužiti z nemčurskim duhom. Posebno pa hoče najti za vsako razpisano nadučiteljsko mesto svojega privrženca. V zadnjem času postanejo nadučitelji le Nemci ali nemškutarji. N. pr.: V Jarenini službuje učitelj mož-poštenjak že 25 let, vesten je in zmožen; a razpisano nadučiteljsko mesto je dobil — drugi, katerega edina zasluga je, da je nemškutar. Pri Sv. Marjeti na Dravskem polju je umrl nadučitelj Golob, nadomestili so ga z znanim Velikonemcem Ahičem. V Hočah je bilo razpisano nadučiteljsko mesto — dolgo, dolgo se je imenovanje odlašalo. In zakaj? Ker jim tovariš Moder, učitelj istotam, ni bil posebno zanesljiv in veren somišljenik. Moral se je še hipno preleviti, izstopiti iz učiteljskega društva ter postati zaprisežen nemškutar. — To so le nekatera dejstva v zadnjem času, našli pa bi lahko mnogo gorostasnih krivic, ki se gode narodnemu učiteljstvu v tem okraju že leta in leta. Ne gleda se na kvalifikacijo, ne vpraša se, ali je prošajnik sposoben za službo; ne posluša se nadzornika, če je učitelj vesten, marljiv, vnet za svoj poklic, natančen, priljubljen in kar je še drugih lepih lastnosti več. — Prvo je — ali je Nemec, ali je nemškutar? Vse drugo je ničev! Ako si nemškutar, dobiš najlepšo, najudgodnejšo službo, četudi si morda med kolegi največja ničla, podlež in brezvestnež. Mislite, da to morda ne miče med našimi vrstami? Le vsega spoštovanja vredni, krepki značaji se branijo prelestni izkušnjava; podleže in slabiče pa vrže val časa kmalu v — nemški krog, kjer je moč, kjer je boljša karijera! — Kaj mari okr. šol. svetu zato, kak uspeh imajo potem njihovi nameščeni podrepaniki na svojih šolah, še ljubše mu je, čim manj se otroci nauče, saj tem neumnjejše ostane naše ljudstvo, tem dalje bo trajala njihova moč, tem dalje bodo gospodovali nad nami. — Kličejo se poslanci na pomoč! Kdo nam naj pomaga? Kdo se poteguje za nas? Morda Pišek? Kaj še! — Na eni strani nas zasledujejo Nemci, na drugi strani nas psuje „Slovenski Gospodar“ ter nam odteguje še isto zaupanje, ki smo si ga z neumornim in koristnim delovanjem pridobili pri našem kmetiškem ljudstvu. — Res prijetno je dandanes učiteljevati, oziroma biti učitelj, vnet za blagor naroda! Zato pa se baha brez-značajnost, deluje protekcija in cvete korupcija.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta za goriško okolico dne 26. septembra 1907. Uradna naznanila se vzemo v znanje. Odloži se obravnava pritožb proti štirim gg. učiteljem, ker so potrebna nekatera pojasnila. Dovolj se nadučitelju tritedenski dopust in dvema denarna podpora. Rešitev prošelj za petletnine se odloži do končne rešitve utoka (sedaj pri upravnem sodišču). Potovalno učiteljico ž. r. d. gđ. B. S. se odveže od poučevanja ž. r. d. v Bukavici, ne da se ji zniža sedanja plača. S priporočilom se odstopi pomnoženemu šolskemu svetu prošnja za ustanovitev enorazrednice v Orehovljah. Isto za razširjenje enorazrednice v dvorazrednico v Gorenjem polju. Dovolj se razne podpore in likvidirajo računi. Rešijo se prošnje za šolske olajšave.

Popravek. V članku „Ponemčevanje slov. šolstva na Štajerskem“ je pisano, da je za Hajdino predlagan „Nemec, neki g. Andre — je najsposobnejši učitelj in najpoštenjši človek...“ mora pa biti „...g. Andre — če je najsposobnejši učitelj in najpoštenjši človek — ne sodi za nadučitelja na Hajdino, ker ni usposobljen za slovensčino...“ — V istem članku na strani 438. je tiskano, da je vadniškim učiteljem v Mariboru imenovan neki nemški Kočevar **dr. Herbst**, a ta gosp. ni doktor, temveč le navaden učitelj.

Razgled po šolskem svetu.

— **Ženski študij na Francoskem.** Glasom statističnih podatkov študira na Francoskem 2264 žensk; in sicer je 85 juristk, 454 medicink, 1088 filozofk, 55 lekarničark in 305 drugih slušateljic praktičnih ved.

— **Prenapolnjena ruska vseučilišča.** Letos niso sprejeli na petrogradskem vseučilišču 10.496 dijakov iz razloga, ker je vseučilišče prenapolnjeno. Tako je tudi na drugih ruskih vseučiliščih.

Na Círil-Metodovi šentjakovski šoli v Trstu so morali zaradi pomanjkanja prostora odsloviti — 300 otrok! — „R d e č i P r a p o r“ izjavlja v imenu tržaške soc. demokracije, da so se izrekli tržaški soc. demokratiški poslanci za poddržavljenje te šole, ko so bili zaradi tega poklicani k Becku. List je mnenja, da se to gotovo zgodi.

— **Italijansko vseučiliško vprašanje.** Tirolski italijanski dijaki so imeli shod v Tridentu. Na shodu je govoril tudi poslanec C o n c i, ki je dejal, da za Italijane ni neobhodno potrebno, da bi vseučilišče v Trstu; ampak bi se za sedaj lahko zadovoljili z italijansko pravno fakulteto v Tridentu.

Z gospodarskega polja.

— **Potrjena izvolitev.** Cesar je potrdil izvolitev deželnega glavarja Otona pl. D e t e l e za predsednika kranjske kmetijske družbe.

— **Trtno uš** so uradno konstatirali v červinjanskem okraju.

— **Državna subvencija.** Mlekarna na Vrhniki je dobila od vlade 10.000 K subvencije.

— **Piva** so zvarili lani na Kranjskem okroglo 268.000 hl. Izpili so lani v Ljubljani 30.000 hl piva in 20.000 hl vina.

— **Produkcija alkohola v Italiji.** Leta 1906. je znašala produkcija alkohola v Italiji 2.511.293 hektolitrov, za 18.823 hl manj od prejšnjega leta, ali s poviškom 321.193 hl povprečno v zadnjem desetletju.

— **Vseslovenski trgovski shod** namerava sklicati trgovsko društvo „Merkur“ na dan 20. okt. t. l. v Ljubljano.

— **Suhe češplje iz Avstro-Ogrske v Belgijo.** Po statističnem izveščju leta 1906. je bilo izvoženih iz Avstro-Ogrske v Belgijo 190.000 kg suhih češpelj nasproti 142.030 kg v letu 1905.

— **Zemljiško razdolževanje na Slovenskem s konverzijo denarnih dolgov.** Načelstvo „Centralne posojilnice slovenske“ v Krškem nam piše: Zemljišča in druge nepremičnine v Avstriji so preobložene z dolgi, ki so znašali še nedavno okroglo 11.000.000.000 kron (t. j. enajst milijard). V naših slovenskih pokrajinah so bili in so še ti dolgi ogromni, na pr. Štajerska jih ima okroglo 700.000.000 K (700 milijonov kron), Koroška skoro 200 milijonov kron in Kranjska ne dosti manj, tako da pride na pr. na Štajerskem na vsak kvadratni meter zemlje povprek 3 h dolga, na Koroškem in Kranjskem pa 2 h. Res se zemljiško-vknjiženi dolgi tudi vračajo, ali vendar presegajo na novo intabulirani dolgi vsako leto izbrisane ali plačane terjatve. Tako se je n. pr. leta 1904., iz katere dobe so se priobčile v tej zadevi zadnji statistični izkazi, v Avstriji vknjižilo 1120 milijonov kron, izknjižilo le 720 milijonov kron, to je za 400 milijonov kron so dobila zemljišča več bremen, in sicer na Štajerskem 14 milijonov, na Koroškem 5, na Kranjskem 4, v Trstu 7, na Goriškem 3 in v Istri 5 milijonov kron več. Četudi so ta zemljiška obremenjenja jako visoka, vendar so ta števila v resnici nekoliko

manjša, ker se vsako zemljiško-vknjiženo breme ne izknjiži takoj, ko je bilo deloma ali popolnoma plačano, zlasti se pri amortizacijskem vračevanju izknjiži ves dolg šele po preteku dolgih let, čeravno je velik del bil veliko prej poravnani. Upati je, da hipotečno zadolževanje ne bo v bodoče raslo, zlasti na denarnem zadolževanju te vrste. Dolgovi se bodo sicer delali v bodoče; vendar se bo ljudstvo zaradi vedno večjega števila posojilnic rajši posluževalo osebnega kredita, ki je cenejši in pri posojilnicah običajnejši. Ker pa raste v poslednjem času na nepričakovan način vrednost zemljišč, zato se bodo tudi, v bodoče na hipoteke na vedno večje in večje vsote posojevale. Morebiti se bo sedanji običaj, po katerem se že 30-kratna vsota posodi na katastralni čisti donesek, še prekosil in se bo sčasoma znabiti 40-krat tako velika vsota posojevala. (Zdaj sicer še ne, ker v Evropi ni veliko denarja in še ta je drag). Vkljub temu moramo odsvetovati, da ljudstvo z denarnim izposojilom preveč svoja zemljišča obremeni. N. pr. l. 1904. se je na Štajerskem na zemljišče in hiše intabuliralo 35 milijonov kron, na Koroškem 9, na Kranjskem 8, v Trstu 11, na Goriškem 5, v Istri 7¹/₂ milijonov kron. Kar pride na ta način* dolgov v zemljiške knjige, to je vselej združeno z velikimi stroški.

— **Stroški za intabulacije** so namreč veliki, ker stanejo kolki mnogo in ker notarji in odvjetniki, ki običajno vknjiženje izvršujejo, po svojih tarifnih dokaj računajo. — Enaki stroški zadevajo dolžnika tudi takrat, kadar dolgove izpravlja in odstranjuje iz zemljiških knjig. Najhujše pa tlačijo visoke obresti. Navadno se sicer jemljejo pri hipotečnih posojilih nižje obresti kakor pri osebnem kreditu; vendar so tudi pri intabulacijah v Avstriji previsoke obresti, posebno v Galiciji in Bukovini, kjer so se še l. 1904. vknjižile 6—7%, 7—8%, 8—10% in 10—12% obresti. In še celo v slovenskih pokrajinah so bile previsoke obresti. Na pr. na Štajerskem so se omenjeno leto v 81 slučajih vknjižile 6—12% obresti, na Koroškem pa le v 7 slučajih, na Kranjskem v 105 in na Primorskem** v 380 slučajih. Koliko je bilo taki slučajev v prejšnjih letih, o tem nimamo podatkov, gotovo pa vsako prejšnje leto veliko več, ker je bil v letih pred 1904 dražji denar, ki ga je bilo pa v l. 1904. in 1905. in do najnovejšega časa dosti po nizkih cenah v svetovnem pometu. Visoke obresti pa težijo dolžnika, kakor teži težak kamen, ki si ga človek naprti na rame. Zato se trudijo dolžniki, da plačajo prejkoprej visokoobrestne dolgoe. Ako jim pa to ni mogoče, si pa prizadevajo, dobiti posojilo za nižje obrestovanje. Ta manipulacija se zove konverzija (prerušanje) dolgov in se izplača, ako niso s tem preveliki stroški združeni in ne preveč pisarij in zavlačanja. V tej zadevi smo dobili namesto prejšnjih postav, ki so bile v slednjih točkah res neukretne, nov zakon z dne 22. febr. 1907, št. 49 drž. zakonika. Po tem zakonu ni nič več treba kakor po prejšnjih zakonih za vsak posamni slučaj prositi finančne direkcije oproščenja od predpisanih dokaj visokih pristojbin za intabulacijo prenesenih hipotečnih dolgov. Vsak denarni zavod ima pravico, da se intabulira za vsoto, s katero je on plačal že vknjiženi dolg, na isto mesto, na katerem je bil dolg, ki je zdaj plačan. Toda pogoj je ta, da se mora posoditi denar le za pokritje starega dolga in to najmanj za dobo 6 let. Drugi pogoj je v tem, da se da ali novo posojilo na najmanj za ¹/₄% nižje obrestovanje ali na amortizacijo, t. j. da se z vsakoletnimi (poluletnimi) obrestmi odplača tudi nekaj kapitala, tako da se dolg od strani upnika ne more odpovedati, ako le dolžnik redno obresti in letna odplačila in (anuitete) poravnava. Za taka prerušanja zemljiških dolgov so po novem zakonu silno majhni stroški in znašajo le 6—7 K (za kolke), ako se pisarije nič ne računijo, in to tudi tedaj, če je dolg, ki se konvertira še tako visok. — Naj korist konvertiranja pojasnimo s sledečimi zgledi: I. primer. Kmet izroči sinu (prvorodjencu) kmetijo, ki je vredna 10.000 K. Toda on ima še 5 otrok, ki so še vsi nedoletni, a postanejo po preteku 10 let polnoletni. Te otroke, za katere je hotel oče tudi skrbeti, pa intabulira on po 1000 K, skupaj torej za 5000 K in obresti po 5¹/₂% na kmetijo, ki jo je izročil najstarejšemu sinu. Ta bi moral šteti recimo čez dve leti 1000, čez štiri leta pa spet 1000 K in tako dalje, torej čez deset let vseh 5000 K. Kaj

* Dolgovi in bremena pridejo v zemljiške knjige tudi zaradi neplačanih kupnin, zaradi zapuščin, po raznih pogodbah, itd.

** V Istri so še posebno visoke obresti.